

Vakka-Suomen kuntien opetussuunnitelmatyö

Opetussuunnitelmatyöstä yleisesti

Opetushallitus on päättänyt joulukuussa 2014 uusista opetussuunnitelman perusteista ja niiden pohjalta tehtävät kunta- ja koulukohtaiset opetussuunnitelmat astuvat voimaan 1.8.2016. Opetussuunnitelman perusteisiin on kirjattu velvoitteet siitä, mistä paikallisesti tulee päättää. Miten koulumaailma sitten muuttuu uuden opetussuunnitelman myötä ja miksi muutosta taas tarvitaan?

Suurin muutostarve johtuu ympärillämme olevan yhteiskunnan muuttumisesta. Vaikka koulun yhtenä tärkeänä tehtävänä on säilyttää ja siirtää kulttuuria, se ei voi jäädä omaksi saarekkeekseen, jota yhteiskunnan muutokset eivät koskettaisi. Lasten ja nuorten kasvuyhteisöt ovat muuttuneet, yhteiskunta on moniarvoistunut, työn ja tiedon luonne on muuttunut. Nykyisin oppilaat ovat koko ajan tiedon ja taidon lähteillä taskussa kulkevan minitietokoneen avulla. Koulun ja teknologistuvan maailman välillä on yhä suurempi kuilu. On jopa väitetty, että koulu on kuin museo, jossa oppilaat tylsistyvät ja odottavat, että pääsevät vapaa-ajallaan mielenkiintoisempiin oppimisympäristöihin. Väitetään, että kouluissa käytetään ikivanhoja opetustapoja, joiden avulla oppilasta ei valmenneta yhteiskuntaan ja työelämään. Fyysiset puitteetkaan eivät ole muuttuneet satoihin vuosiin. Nykykoulun ongelmiksi koetaan myös oppilaiden heikko viihtyminen, työrauhaongelmat, massiivinen tiedon määrä ja sirpaleisuus, jatkuvasti kasvavat oppilashuollon ja sosiaalityön ongelmat sekä opettajien jaksamiseen ja osaamiseen liittyvät haasteet.

Suomalainen koulu on hyvä koulu. Se on todettu kansainvälisissä tutkimuksissa moneen kertaan. Suomessa on maailman parhaiten koulutetut opettajat. Näiden faktojen valoon ei kuitenkaan voida jäädä makaamaan, vaan koulussa tulee tehdä jatkuvaa kehittämistyötä. Opetussuunnitelmatyön keskeisimpänä kysymyksenä on, miten koulu toimii vielä nykyistään paremmin kasvuyhteisönä ja oppimisympäristönä, joka

- edistää koulutyön mielekkyyden kokemusta
- vahvistaa oppilaiden minuutta ja kykyä toimia toisten kanssa
- edistää oppimisen taitoja sekä laaja-alaisen osaamisen kehittymistä ja huolehtii hyvästä osaamisen tasosta
- luo edellytyksiä kestäväan elämäntapaan.

Uudessa opsissa yritetään löytää vastauksia kaikkein keskeisimmiksi koettuihin ongelmiin: oppilaiden viihtymättömyyteen, sirpaleisen oppimisen ongelmiin, luokassa istumiseen, liialliseen tietomäärään ja teknologiso-

tuvan yhteiskunnan haasteisiin. Monipuolisten opetus- ja arviointimenetelmien avulla halutaan lisätä oppimisen iloa ja oppijan omaa aktiivisuutta. Aikaisemmin opetussuunnitelmatyössä on keskitytty oppiaineiden sisältöihin, nyt katse ja työ kohdistuu ensisijassa toimintaympäristöjen ja työtapojen kehittämiseen. Yksittäisten oppiaineiden muutokset ovat pieniä, mutta oppimisympäristöihin ja työtapoihin kohdistuvat muutokset tulevat olemaan monessa koulussa suuria. Tiivistäen voisi todeta, että aikaisemmin opetussuunnitelmatyössä kysyttiin mitä, nyt kysytään miten.

Opetussuunnitelmatyössä tavoittelemme sellaista koulumaailman muutosta, jossa oppilas

- on utelias ja aktiivinen, ei passiivinen
- toimii eikä pelkästään istu hiljaa omalla paikallaan
- asettaa ja tekee kysymyksiä, ei pelkästään kerro oikeita vastauksia
- on vuorovaikutteinen eikä toimi pelkästään yksin
- etsii, kokoaa, arvioi ja luo tietoa, ei pelkästään vastaanota, toista ja siirrä tietoa
- jakaa tietoa ja osaamista yhteisöllisesti muiden kanssa
- toimii myös muissa oppimisympäristöissä kuin luokahuoneissa.

Olellainen asia opetussuunnitelmatyössä on yleissivistyksen käsite. Keskustelemme siitä, onko yleissivistys edelleen se sama, johon olemme vuosikymmenet tottuneet. Onko yleissivistys edelleen sitä, että tiedämme ja osaamme tiettyjä asioita ja faktoja? Opetushallituksen mukaan yleissivistyksen käsite on muuttunut. Faktatiedot kulkevat mukana ja tietoa on niin paljon, että kukaan ei sitä voi hallita. Uudeksi yleissivistykseksi on määritetty laaja-alainen osaaminen. Uutta yleissivistystä ja laaja-alaista osaamista ovat

- ajattelun ja oppimisen taidot
- itsestä huolehtimisen ja arjen taidot
- kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taidot
- monilukutaito
- tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- työelämän ja yrittäjyyden taidot
- osallistumisen ja vaikuttamisen taidot.

Em. osaamisalueiden tavoitteet ja sisällöt tulee konkreettisesti rakentaa kaikkien oppiaineiden sisälle kaikille vuosiluokille. Lisäksi jokaisen oppiaineen sisälle rakennetaan yhteisöllistä hyvinvointia edistävät toimintatavat.

Opetussuunnitelmatyö Vakka-Suomessa

Koska ensisijainen muutos kohdistuu oppimiskäsitykseen, työtapoihin ja oppimisympäristöihin, muutos tapahtuu vain, jos kaikki opettajat osallistetaan aidosti opetussuunnitelmatyöhön ja opettajien osaamista kehitetään suunnitelmallisesti ja kokonaisvaltaisesti. Vakka-Suomen kunnissa (Uusikaupunki, Laitila, Pyhäranta, Vehmaa, Taivassalo ja Kustavi) on rakennettu toimintamalli, jossa uusi opetussuunnitelma valmistellaan kuntien välisenä yhteistyönä. Koulujen rehtoreista on muodostettu verkostotiimi, joka kokoontuu kerran kuussa käsittelemään jotakin keskeistä opetussuunnitelman teemaa. Kullakin rehtorilla on tukenaan yksi opettaja. Nämä kaksi muodostavat työparin, joka kunkin kuukausitapaamisen jälkeen vie saman teeman oman koulun opettajakunnan käsittelyyn. Eri aiheita työestetään erilaisin metodein. Sekä verkostotapaamisissa että koulukohtaisessa työskentelyssä syntyneet ajatukset, linjaukset ja muut työn tulokset kootaan yhteiselle verkkoalustalle Driveen. Drivestä löytyy myös opetussuunnitelmatyön pohjamateriaali ja se toimii koulujen yhteisöllisenä verkkotyöskentelyalustana.

Kuukausitapaamisissa käsiteltäviä teemoja ovat mm.

- nykytilan kuvaukset verrattuna uuden opsin tavoitteisiin, hyvät käytännöt ja kehittämistä vaativat asiat
- oppilaiden ja huoltajien osallisuus opetussuunnitelmaprosessissa
- koulun arvoperusta
- tieto-, oppimis- ja opetuskäsitys
- toimintakulttuuri, oppimisympäristöt ja työtavat
- laaja-alainen osaaminen
- eheyttävät kokonaisuudet ja paikalliset painopistealueet
- vuosiluokkakokonaisuudet ja siirtymävaiheet
- oppimisen arviointi
- kieleen ja kulttuuriin liittyvät erityiskysymykset
- hyvinvointia edistävän koulutyön järjestäminen
- perusopetusta tukeva toiminta (kerhotoiminta, koulun ja kirjaston yhteistyö, oppilashuolto)
- oppiainekohtainen suunnittelu

Työn koordinoi Tmi Arja Kitola ja työtä valvoo ja johtaa kuntien sivistysjohtajista koostuva koulutusjaosto.